

На основу члана 31. став 1. Закона о здрављу биља („Службени гласник РС”, број 41/09) и члана 17. став 4. и члана 24. став 2. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12 и 7/14-УС),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ПРОГРАМА МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА
ЗА 2014. ГОДИНУ
(Објављено у „Службеном гласнику РС”, број 42/14 од 23. априла 2014. године)

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера заштите здравља биља за 2014. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-203/2014-09
У Београду, 17. априла 2014. године

МИНИСТАР
проф. др Драган Гламочић

ПРОГРАМ МЕРА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА БИЉА ЗА 2014. ГОДИНУ

1. Увод

Ради спречавања појаве, уношења, ширења и сузбијања штетних организама на биљу спроводи се:

1) стални надзор над биљем путем службеног процеса бележења, прикупљања и обраде података о присуству или одсуству штетних организама на бази фитосанитарних прегледа, праћења, провере здравственог стања или других процедура и на основу свих осталих расположивих извора. Стални надзор спроводи се на свим културама чије је гајење од значаја за Републику Србију или поједине регионе на бази припреме и достављања извештаја о присуству штетних организама;

2) посебан надзор над штетним организмима, прописан овим програмом, спроводи се у утврђеном временском периоду, ради откривања штетних организама или утврђивања особености њихове популације или утврђивања границе подручја у коме су присутни или одсутни.

Средства за спровођење надзора на присуство штетних организама прописаних овим програмом (преглед, узимање узорака, лабораторијско тестирање и транспорт узорака) обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину („Службени гласник РС”, број 110/13), у члану 7, Раздео 24 - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Глава 24.3 - Управа за заштиту биља, Функција 420 - Пољопривреда, шумарство, лов и риболов, Економска класификација 451 - Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама (у даљем тексту: буџет Републике Србије, а расподељују се у складу са посебним прописом који доноси Влада којим се уређује расподела и коришћење средстава субвенција у области заштите биља за 2014. годину (у даљем тексту: Програм).

2. Посебан надзор у кромпиру

Посебан надзор у кромпиру базира се на биологији штетних организама кромпира и систему производње кромпира у Републици Србији.

Посебан надзор у кромпиру обухвата следеће штетне организме:

а) бактерије: *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum* и *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.);

б) нематодe: *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax*;

в) гљиву: *Synchytrium endobioticum*;

г) фитоплазму: *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma);

д) остале штетне организме: вирус *Tomato spotted wilt virus*, виرويد *Potato spindle tuber viroid*, бактерија *Candidatus Liberibacter solanacearum* и инсекте *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita* и *Epitrix tuberis*.

Посебан надзор у кромпиру врше све овлашћене пољопривредне стручне службе на територији Републике Србије, за подручје за које су овлашћене, фитосанитарна инспекција и овлашћене лабораторије.

У случају сумње на присуство штетних организама обухваћених посебним надзором потребно је хитно обавестити фитосанитарну инспекцију.

а) Бактерије

Clavibacter michiganensis spp. *sepedonicus*

Ради откривања и спречавања ширења са циљем ерадикације штетног организма *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. spp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., проузроковача прстенасте трулежи кртола кромпира, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Обавља се преглед кртола кромпира и где је то оправдано биљака кромпира (*Solanum tuberosum* L.) (у даљем тексту: кртоле или биљке) у одговарајућем временском периоду, као и узимање узорака:

- 1) кртола семенског кромпира;
- 2) кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;
- 3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у магацинима произвођача, складиштима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање ради обављања визуелног прегледа и лабораторијског тестирања на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак - 200 кртола) спроводе овлашћена пољопривредна стручна служба и фитосанитарна инспекција.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком и спроводе га овлашћене лабораторије.

Ralstonia solanacearum (Smith) Yabuuchi et al.

Ради откривања и спречавања ширења са циљем ерадикације штетног организма *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al., проузроковача мрке трулежи кртола кромпира и бактериозне увелости кромпира и парадајза, спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Спроводи се преглед биљака и кртола кромпира (*Solanum tuberosum* L.) и преглед биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*), осим семена и плодова парадајза, (у даљем тексту: главне биљке домаћини), других биљака домаћина, површинских вода које се користе за наводњавање или прскање главних биљака домаћина и отпадних вода, као и преглед прописаних објеката.

Посебан надзор обухвата преглед главних биљака домаћина у одговарајућем временском периоду и обавезно узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

- 1) кртола семенског кромпира;
- 2) кртола меркантилног кромпира (*Solanum tuberosum* L.), код произвођача меркантилног кромпира, из магацина и складишта;
- 3) кртола меркантилног кромпира у збирним магацинима, дистрибутивним центрима и центрима за паковање;
- 4) биљака парадајза (*Lycopersicon esculentum*).

Посебан надзор обухвата и преглед у одговарајућем временском периоду и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције:

1) других биљака домаћина *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. укључујући самоникле биљке из фамилије Solanaceae, а нарочито *Solanum dulcamara*, тако да пружа податке о врсти, присуству и распрострањености, броју и времену узимања узорака, подручју и методама анализе;

2) површинских вода које се користе за наводњавање и отпадних вода током индустријске прераде или паковања, тако да пружа податке о броју и времену узимања узорака, подручју, водотоку, односно локацији где се врши узимање узорака, као и методама анализе.

Приликом прегледа кртола кромпира, узимају се узорци кртола семенског кромпира и кртола меркантилног кромпира, првенствено из лотова у складиштима и дистрибутивним центрима, ради обављања визуелног прегледа и узимање узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције.

Визуелни преглед и узимање узорака кртола кромпира (1 узорак - 200 кртола) и биљака домаћина, као и узимање узорака воде спроводе овлашћена пољопривредна стручна служба и фитосанитарна инспекција.

Посебан надзор над *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* организује се тако да пружи податке о:

1) прегледаним површинама под кромпиром и количинама прегледаног кромпира (семенски по категоријама и меркантилни по регионима);

2) прегледаним површинама усева парадајза (семенски и производни усеви по регионима);

3) броју визуелних прегледа (у пољу и магацинима);

4) броју и величини узорака кртола, биљака и воде за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције;

5) броју и величини узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Лабораторијско тестирање на присуство штетног организма обавља се у складу са прописаним поступком и спроводе га овлашћене лабораторије.

За лабораторијско тестирање на присуство *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (латентна инфекција) узима се до 1000 узорака кртола меркантилног кромпира, других биљака домаћина и воде (површинске и отпадне воде), као и узорци из свих лотова семенског кромпира (100%).

Средства за спровођење посебног надзора на присуство штетних организама *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum*, (преглед, узимање узорака, лабораторијско тестирање и транспорт узорака) обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Erwinia chrysanthemi
(*Dickeya* spp.)

Ради откривања штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.) спроводи се посебан надзор над овим штетним организмом.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед усева семенског кромпира у току вегетације, визуелни преглед кртола и узимање узорака у случају сумње, односно присуства симптома за потребе лабораторијског тестирања.

Лабораторијско тестирање на присуство *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp) врше овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања у усевима семенског кромпира на присуство штетног организма *Erwinia chrysanthemi* (*Dickeya* spp.) обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Нематодe

Спроводи се обавезно узимање узорака земљишта од стране фитосанитарне инспекције ради лабораторијске анализе на присуство кромпирових цистоликих нематода *Globodera pallida* и *Globodera rostochiensis* (у даљем тексту: КЦН) пре заснивања семенских усева кромпира у складу са Правилником о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала („Службени лист СРЈ”, бр. 66/99 и 13/02, „Службени лист СЦГ”, бр. 10/03 и 13/03 и „Службени гласник РС”, бр. 39/06, 59/06, 115/06, 119/07 и 107/08 - у даљем тексту: Правилник о здравственом прегледу).

Спроводи се и визуелни преглед усева семенског кромпира у току вегетације, као и визуелни преглед и узимање узорака у усевима меркантилног кромпира и у складиштима од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

Посебан надзор на зараженим парцелама (карантинско подручје) спроводи се у циљу утврђивања степена заражености подручја, стања популације на зараженим парцелама, присутним врстама и патотиповима КЦН ради дефинисања отпорног сортимента кромпира од стране овлашћене лабораторије.

За *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne falax* спроводи се визуелни преглед у вегетацији у семенском и меркантилном кромпиру и узимање узорака кртола у случају сумње на заразу.

Табела 1. Посебан надзор у кромпиру за *Globodera* spp.

Објекат надзора	Пројектован број узорака
Семенски усев кромпира	до 1400
Карантинско подручје (заражене парцеле)	до 200
Усев меркантилног кромпира	до 250

Табела 2. Посебан надзор у семенском кромпиру (нематодe)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
до 700*	1400	2

* подаци о годишњој процени производње семенског кромпира

Табела 3. Посебан надзор у меркантилном кромпиру (нематоде)

Величина производног подручја (ha)	Број тестираних узорака	Густина узорковања (број узорака по ha)
50.000	250	0,5

Лабораторијско тестирање на присуство КЦН у семенском, меркантилном кромпиру и карантинском подручју врше овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство карантинских нематода у усевима меркантилног кромпира и карантинским подручјима обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Гљива

Synchytrium endobioticum

Пре заснивања усева семенског кромпира спроводи се узимање узорака земљишта од стране фитосанитарног инспектора ради лабораторијске анализе на присуство *Synchytrium endobioticum*, у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Посебан надзор у семенском и меркантилном кромпиру на присуство *Synchytrium endobioticum* обухвата визуелни преглед усева током вегетације, као и преглед кртола у складиштима семенског и меркантилног кромпира од стране овлашћене пољопривредне стручне службе.

г) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma solani (Stolbur phytoplasma)

Ради откривања и провере статуса штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), спроводи се посебан надзор.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед усева меркантилног кромпира, узимање узорака и лабораторијско тестирање до 50 узорака од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma) организује се тако да пружи податке о:

- 1) прегледаним површинама под кромпиром;
- 2) броју визуелних прегледа;
- 3) броју и величини узорака за лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције;
- 4) броју и величини узорака за лабораторијско тестирање у случају сумње на заразу;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство штетног организма *Candidatus Phytoplasma solani* (Stolbur phytoplasma), укључујући и лабораторијско тестирање до 50 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

д) Остали штетни организми у кромпиру

Ради откривања штетних организама у кромпиру, и то: *Tomato spotted wilt virus*, *Potato spindle tuber viroid*, *Candidatus Liberibacter solanacearum*, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similaris*, *Epitrix subcrinita* и *Epitrix tuberis* врши се визуелни преглед и у случају сумње на појаву тих штетних организама обавештава се хитно фитосанитарни инспектор.

3. Посебан надзор у јабучастом воћу

Посебан надзор у јабучастом воћу базира се на биологији штетних организама јабучастог воћа и систему производње јабучастог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- а) бактерију: *Erwinia amylovora*;
- б) фитоплазме: *Apple proliferation phytoplasma* (јабука) и *Pear Decline phytoplasma* (крушка);
- в) гљиву: *Alternaria mali*.

а) Бактерија

Erwinia amylovora

Посебан надзор над штетним организмом *Erwinia amylovora* врши се у циљу одређивања пуфер зона за производњу садног материјала јабучастог воћа на територији Републике Србије.

Фитосанитарна инспекција одређује границе пуфер зоне у складу са Правилником о здравственом прегледу и врши посебан надзор на присуство штетног организма *Erwinia amylovora*.

Посебан надзор обухвата прегледе биљака домаћина унутар граница пуфер зоне у одговарајућем временском периоду и узимање узорака за лабораторијско тестирање.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу, у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и производним засадима јабучастог воћа и води евиденцију о томе.

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* обухвата:

1) визуелни преглед објеката за производњу садног материјала јабучастог воћа (матични засади, растила и изолациони појас) током вегетације, и узимање узорака у случају сумње, у складу са Правилником о здравственом прегледу;

2) визуелни преглед производних засада и биљака домаћина *Erwinia amylovora* у изолационом појасу следећих родова и врста: *Amelanchier* (мерала),

Chaenomeles (јапанска дуња), *Cotoneaster* (дуњарица), *Crataegus* (глог), *Cydonia* (дуња), *Eriobotrya* (јапанска мушмула), *Malus* (јабука), *Mespilus* (мушмула), *Photinia davidiana* (фотинија), *Pyracantha* (глоговица), *Pyrus* (крушка) и *Sorbus* (оскоруша), као и узимање узорака у случају сумње.

Посебан надзор над проузроковачем бактериозне пламењаче јабучастог воћа *Erwinia amylovora* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (врста објекта, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) биљкама домаћинима у изолационом појасу/пуфер зони (род, врста, објекат, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) производним засадима у изолационом појасу/пуфер зони (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 5) времену, начину и обиму узорковања;
- 6) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 7) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *Erwinia amylovora* у пуфер зони, изолационом појасу и производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 100 узорака, обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Фитоплазме

Apple proliferation phytoplasma (*Phytoplasma mali* - пролиферација јабуке)

Посебан надзор на присуство *Apple proliferation phytoplasma* (Candidatus *Phytoplasma mali*) спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала јабуке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар) код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелним прегледом производних засада, посебно на већим надморским висинама и у воћњацима који су у близини четинара на којима један део животног циклуса проводи вектор *Apple proliferation phytoplasma*.

Посебан надзор над *Apple proliferation phytoplasma* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима, изолационом појасу и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијако тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *Apple proliferation phytoplasma* у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Pear decline phytoplasma
(Candidatus *Phytoplasma pyri*)

Посебан надзор на присуство *Pear decline phytoplasma* спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала крушке (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду (октобар) код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелним прегледом производних засада.

Посебан надзор над *Pear decline phytoplasma* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, старост, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелне прегледе и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима, изолационом појасу и производним засадима и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *Pear decline phytoplasma* у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Гљива

Alternaria mali

Посебан надзор над гљивом *Alternaria mali* спроводи се у циљу утврђивања присуства /одсуства овог штетног организма у Републици Србији, с обзиром на податак из 1996. године о првом налазу ове гљиве у Републици Србији који је уједно и први налаз у ЕППО региону.

Посебан надзор над гљивом *Alternaria mali* спроводи се визуелним прегледом производних засада јабуке у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узорковања за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над гљивом *Alternaria mali* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 70 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

4. Посебан надзор у коштичавом воћу

Посебан надзор у коштичавом воћу базира се на биологији штетних организама коштичавог воћа и систему производње коштичавог воћа у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- а) бактерије: *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*;
- б) вирус: *Plum pox virus*;
- в) фитоплазму: *European stone fruit yellows*;
- г) гљиву: *Monilinia fructicola*;
- д) виroid: *Peach latent mosaic viroid*.

а) Бактерије

Pseudomonas syringa pv. *persicae* и
Xanthomonas arboricola pv. *pruni*

Посебан надзор над *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* спроводи се у циљу утврђивања присуства/одсуства и потврде статуса ових штетних организама.

Посебан надзор над бактеријама *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*, спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) и производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду, као и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*, организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

- 4) времену, начину и обиму узорковања;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада, узимање узорака и лабораторијско тестирање на присуство штетних организама *Pseudomonas syringae* pv. *persicae* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Вируси

Plum pox virus

Посебан надзор над *Plum pox virus* се базира на биологији овог вируса, као и на систему и обиму производње садног материјала коштичавог воћа у Републици Србији и састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила и изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узимања узорака у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала.

Посебан надзор над *Plum pox virus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним засадима, растилима и изолационом појасу у складу са Правилником о здравственом прегледу и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за лабораторијско тестирање пријављених матичних стабала на присуство *Plum pox virus* обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Фитоплазма

European stone fruit yellows (*Candidatus Phytoplasma prunorum*)

Посебан надзор над *European stone fruit yellows* састоји се од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади, растила, изолациони појас) у одговарајућем временском периоду и узорковања у случају сумње у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала, као и визуелних прегледа производних засада у главним производним подручјима.

Посебан надзор над *European stone fruit yellows* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начини и обиму узорковања;
- 5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима, растилима и изолационом појасу у складу са Правилником о здравственом прегледу, као и у производним засадима и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *European stone fruit yellows* у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 10 узорака узетих из матичних засада, растила, изолационог појаса и производних засада обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

г) Гљива

Monilinia fructicola

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* спроводи се у циљу утврђивања присуства и провере статуса овог штетног организма у Републици Србији.

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* спроводи се визуелним прегледом производних засада јабуке у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узорковања за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над гљивом *Monilinia fructicola* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

д) Вироид

Peach latent mosaic viroid

Посебан надзор над *Peach latent mosaic viroid* се састоји од визуелног прегледа објеката за производњу садног материјала коштичавог воћа (матични засади) у одговарајућем временском периоду и узимања узорака у матичним засадима коштичавог воћа током вегетације код произвођача уписаних у Регистар произвођача, прометника и увозника садног материјала у Расинском округу, Средњебанатском округу и Шумадијском округу.

Посебан надзор над *Peach latent mosaic viroid* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;
- 5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Лабораторијско тестирање спроводи овлашћена лабораторија.

Средства за лабораторијско тестирање до 60 узорака на присуство *Peach latent mosaic viroid* обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

5. Посебан надзор у виновој лози

Посебан надзор у виновој лози базира се на биологији штетних организама винове лозе и систему производње винове лозе у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- а) фитоплазму: *Candidatus Phytoplasma vitis (Flavescence doree)*;
- б) бактерије: *Xylophilus ampelinus* и *Xyllela fastidiosa*.

а) Фитоплазма

Candidatus Phytoplasma vitis
(*Flavescence doree*)

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе - *Candidatus Phytoplasma vitis (Flavescence doree)* спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе (матични засади, прпоришта и изолациони појас), визуелним прегледом производних засада у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака у случају присуства симптома на виновој лози и другим биљкама домаћинима.

Посебан надзор над проузроковачем златастог жутила винове лозе *Candidatus Phytoplasma vitis (Flavescence doree)* организује се тако да пружи податке о распрострањености, а нарочито о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) матичним засадима, прпориштима и изолационом појасу (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) производним засадима (прегледана површина, број објеката, катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 4) времену, начину и обиму узорковања;

5) паковању и кретању узорака и документацији која их прати;

6) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши здравствени преглед и узима узорке у случају присуства симптома у матичним засадима и прприштима у складу са Правилником о здравственом прегледу.

Овлашћена пољопривредна стручна служба бележи присуство биљака са симптомима у изолационом појасу и производним засадима и обавештава фитосанитарну инспекцију о томе.

Фитосанитарна инспекција врши преглед производних засада и узимање узорака биља у случају сумње на присуство заразе.

Узорковање биљака са симптомима се врши у складу са планом који доноси фитосанитарна инспекција.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора над *Flavescence doree* (визуелни прегледи у изолационом појасу и производним засадима), укључујући и лабораторијско тестирање до 100 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Бактерије

Xylophilus ampelinus

Посебан надзор над *Xylophilus ampelinus* спроводи се у циљу утврђивања одсуства/присуства и провере статуса овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе и производних засада у главним производним подручјима у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања.

Посебан надзор над *Xylophilus ampelinus* организује се тако да пружи податке о статусу штетног организма, а нарочито о:

1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;

2) матичним засадима и растилима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

3) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);

4) времену, начину и обиму узорковања;

5) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 10 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Xyllela fastidiosa

Посебан надзор над *Xyllela fastidiosa* спроводи се у циљу спречавања уношења и ширења овог штетног организма.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед у току вегетације, као и узимање до 20 узорака винове лозе и других биљака домаћина (шљива, бресква, бадем, платан, јавор, брест, храст и цитруса) уз евидентирање присуства потенцијалних вектора из фамилија *Cicadellidae* и *Cercopidae*, као и узимање до 20 узорака вектора ради утврђивања присуства штетног организма од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора на присуство *X. fastidiosa*, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Agrobacterium vitis

Посебан надзор над *Agrobacterium vitis* спроводи се у циљу утврђивања присуства и распрострањености овог штетног организма.

Посебан надзор над овим штетним организмом спроводи се визуелним прегледом објеката за производњу садног материјала винове лозе од стране овлашћене пољопривредне стучне службе, као и визуелним прегледом производних засада пореклом од материјала из увоза од стране фитосанитарне инспекције, у одговарајућем временском периоду и узимањем узорака за потребе лабораторијског тестирања у случају присуства симптома.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

6. Посебан надзор у малини

Посебан надзор у малини базира се на биологији штетних организама малине и систему производње малине у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата следеће штетне организме:

- а) гљиву: *Phytophthora fragariae* var. *rubi*;
- б) вирус: *Raspberry leaf blotch virus* (RLBV).

а) Гљива

Phytophthora fragariae var. *rubi*

Посебан надзор на присуство гљиве *Phytophthora fragariae* var. *rubi* спроводи се у матичним и производним засадима малине.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака у матичним и производним засадима малине у главним производним подручјима на присуство штетног организма и води евиденције о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора у производним засадима, укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака узетих у матичним и производним засадима малине обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Вирус

Raspberry leaf blotch virus (RLBV)

Посебан надзор на присуство штетног организама *Raspberry leaf blotch virus (RLBV)* спроводи се у засадима малине.

Raspberry leaf blotch virus (RLBV) је новооткривени вирус малине који је до сада потврђен само у Великој Британији, Републици Србији (један налаз) и Финској (EPPO reporting service no. 9, 2012; Eppo global database - <http://gd.eppo.int/reporting/article-2395>). Симптоми које проузрокује овај вирус су до сада приписивани ериофидној грињи *Phyllocoptes gracilis*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед засада малине, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака у засадима малине обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

7. Посебан надзор у боровници

Посебан надзор у боровници базира се на биологији штетних организама боровнице и систему производње боровнице у Републици Србији.

Посебан надзор у боровници обухвата следеће штетне организме: *Blueberry leaf mottle virus*, *Blueberry scorch virus*, *Tobacco ringspot virus* и *Tomato ringspot virus*.

Вируси

Blueberry leaf mottle virus, *Blueberry scorch virus*,
Tobacco ringspot virus и *Tomato ringspot virus*

Посебан надзор у боровници спроводи се у производним засадима боровнице и обухвата лабораторијско тестирање на присуство *Blueberry leaf mottle virus*, *Blueberry scorch virus*, *Tobacco ringspot virus* и *Tomato ringspot virus*.

Посебан надзор у боровници на присуство вируса организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) производним засадима (катастарска општина, парцела и GPS координате);
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање узорака од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

8. Посебан надзор у јагоди

Посебан надзор у јагоди базира се на биологији штетних организама јагоде и систему производње јагоде у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата штетне организме, и то: бактерију *Xanthomonas fragariae* и гљиву: *Phytophthora fragariae* var. *fragaria*.

Бактерија и гљива

Xanthomonas fragariae и *Phytophthora fragariae* var. *fragaria*

Посебан надзор над *Xanthomonas fragariae* и *Phytophthora fragariae* var. *fragaria* обухвата визуелни преглед и узимање узорака у случају присуства симптома у засадима јагоде, ради лабораторијског тестирања на присуство ових штетних организама.

Овлашћена пољопривредна стручна служба врши визуелни преглед и узимање узорака на присуство штетних организама у засадима јагоде и води евиденцију о томе.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 10 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

9. Посебан надзор у пасуљу

Посебан надзор у пасуљу базира се на биологији штетних организама пасуља и систему производње пасуља у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата штетни организам *Xanthomonas axonopodis* pv. *phaseoli*.

Бактерија

Xanthomonas axonopodis pv. *phaseoli*

Посебан надзор на присуство бактерије *Xanthomonas axonopodis* pv. *phaseoli* обухвата узимање узорака природног семена свих категорија осим предосновног семена од стране фитосанитарне инспекције.

Број узорака који се узима у току посебног надзора у пасуљу одговара укупном броју пријава за здравствени преглед усева.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

10. Посебан надзор у парадајзу

Посебан надзор у парадајзу базира се на биологији штетних организама и систему производње парадајза у Републици Србији.

Посебан надзор у парадајзу обухвата штетне организме, и то:

а) бактерије: *Xanthomonas vesicatoria* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*;

б) вирусе: *Pepino mosaic virus*, *Tomato yellow leaf curl virus*, *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV) и *Tomato chlorosis virus* (ToCV);

в) виroidе: *Potato spindle tuber viroid*, *Tomato apical stunt pospiviroid* (TASVd) и *Citrus exocortis viroid* (CEVd).

а) Бактерије

Xanthomonas vesicatoria и *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*

Посебан надзор на присуство бактерија *Xanthomonas vesicatoria* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis* обухвата узимање узорака природног семена свих категорија осим предосновног семена од стране фитосанитарне инспекције.

Број узорака који се узима током посебног надзора у парадајзу одговара укупном броју пријава за здравствени преглед усева.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Вируси

Pepino mosaic virus

Ради откривања штетног организма *Pepino mosaic virus* спроводи се посебан надзор на површинама на којима се производи семе парадајза, расад парадајза и плодови парадајза.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање на присуство латентне инфекције од стране овлашћене лабораторије.

Посебан надзор над *Pepino mosaic virus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти и сортама биља на којима се врши надзор;
- 2) времену, начину и обиму узорковања;
- 3) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање на присуство *Pepino mosaic virus* до 50 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Tomato yellow leaf curl virus,
Tomato infectious chlorosis virus (TICV) и
Tomato chlorosis virus (ToCV)

Посебан надзор на присуство *Tomato yellow leaf curl virus*, *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV) и *Tomato chlorosis virus* (ToCV) спроводи се у затвореном простору.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака на присуство *Tomato yellow leaf curl virus*, до 30 узорака на присуство *Tomato infectious chlorosis virus* (TICV) и до 30 узорака *Tomato chlorosis virus* (ToCV) обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Вироиди

Potato spindle tuber viroid,
Tomato apical stunt pospiviroid (TASVd) и
Citrus exocortis viroid (CEVd)

Ради спречавања уношења и откривања штетних организама *Potato spindle tuber viroid*, *Tomato apical stunt pospiviroid* (TASVd), *Citrus exocortis viroid* (CEVd) спроводи се посебан надзор у усеву парадајза.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 70 узорака на присуство *Potato spindle tuber viroid*, до 30 узорака на присуство *Tomato apical stunt pospiviroid* (TASVd) и до 30 узорака на присуство *Citrus exocortis viroid* (CEVd) обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

11. Посебан надзор у паприци

Посебан надзор у паприци базира се на биологији штетних организама и систему производње паприке у Републици Србији.

Посебан надзор обухвата штетни организам *Xanthomonas euvesicatoria*.

Бактерија

Xanthomonas euvesicatoria

Посебан надзор на присуство бактерије *Xanthomonas euvesicatoria* обухвата обавезно узимање узорака натуралног семена (категорије: основно) од стране фитосанитарне инспекције.

Број узорака који се узима у току посебног надзора у паприци одговора укупном броју пријава за здравствени преглед усева паприке за производњу семена основне категорије.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за спровођење лабораторијског тестирања природног семена (категирије: основно) обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

12. Посебан надзор у украсном биљу

Посебан надзор у украсном биљу спроводи се у циљу утврђивања присуства, односно одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

- а) гљиве: *Phytophthora ramorum* и *Phytophthora kernoviae*;
- б) вируси: *Iris yellow spot virus (IYSV)* и *Impatiens necrotic spot virus*;
- в) виرويد: *Potato spindle tuber viroid* и *Chrysanthemum stunt viroid*.

а) Гљиве

Phytophthora ramorum

Посебан надзор над *Phytophthora ramorum* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Rhododendron*, *Viburnum*, *Pieris*, *Syringa*, *Pseudotsuga menziesii*, *Kalmia*, *Camellia*, *Leucothoe* и *Taxus baccata*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала из увоза на продајним местима и расаднике на подручју Републике Србије, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 40 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Phytophthora kernoviae

Посебан надзор над *Phytophthora kernoviae* врши се у украсном биљу у оквиру родова: *Fagus*, *Rhododendron*, као и *Drimys winteri* (Winteraceae), *Fagus sylvatica* (Fagaceae), *Gevuina avellana* (Proteaceae), *Hedera helix* (Araliaceae), *Ilex aquifolium* (Aquifoliaceae), *Liriodendron tulipifera* (Magnoliaceae), *Magnolia* spp. (Magnoliaceae), *Michelia doltsopa* (Magnoliaceae), *Pieris formosa* (Ericaceae), *Quercus ilex* (Fagaceae), *Quercus robur* (Fagaceae) и *Vaccinium myrtillus* (Ericaceae).

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала из увоза на продајним местима и расаднике на подручју Републике Србије, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Вируси

Iris yellow spot virus (IYSV)

Посебан надзор над *Iris yellow spot virus* (вектор *Thrips tabaci*) врши се у украсном биљу, укључујући и остале биљне врсте које се гаје у затвореном простору: *Allium cepa*, *A. porrum*, *Eustoma russellianum*, *Iris hollandica* и *Amaryllis* sp.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала у затвореном простору, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 80 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Impatiens necrotic spot virus

Посебан надзор над *Impatiens necrotic spot virus* спроводи се у украсном биљу, укључујући и остале биљне врсте које се гаје у затвореном простору: *Impatiens New Guinea*, *Aconitum*, *Alstroemeria*, *Anemone*, *Antirrhinum*, *Begonia*, *Bouvardia*, *Callistephus*, *Columnnea*, *Cyclamen persicum*, *Dahlia*, *Dendranthema x grandiflorum*, *Eustoma grandiflorum*, *Exacum affine*, *Fatsia japonica*, *Gerbera*, *Gladiolus*, *Limonium*, *Lobelia*, *Pittosporum*, *Primula*, *Ranunculus*, *Senecio cruentus*, *Sinningia speciosa*, *Zantedeschia aethiopica*, *Capsicum annum*, *Cichorium endivia*, *Cucumis sativus*, *Lactuca sativa*, *Ocimum basilicum* и *Valerianella olitoria*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Вироид

Potato spindle tuber viroid

Ради спречавања уношења и откривања штетног организма *Potato spindle tuber viroid* спроводи се посебан надзор у украсном биљу рода *Brugmansia* Pers. и врсте *Solanum jasminoides* Paxton.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора укључујући и лабораторијско тестирање до 30 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

Chrysanthemum stunt viroid (CSVd)

Посебан надзор над *Chrysanthemum stunt viroid (CSVd)* спроводи се у украсном биљу рода: *Chirsanthemum (Dendranthema) x grandiflorum*, *Chrysanthemum x morifolium*, *C. vestitum*, *C. indicum*, *C. lavandulifolium*, *C. nankingense*, *C. zawadskii*, *Argyranthemum frutescens*, *Petunia hybrid*, *Ageratum* spp. и хибриди *Surfinia*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање од стране овлашћене лабораторије.

Средства за спровођење посебног надзора, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

13. Посебан надзор у шумским расадницима и шумским подручјима

Посебан надзор у шумским расадницима и шумским подручјима спроводи се у циљу утврђивања присуства, односно одсуства и провере статуса следећих штетних организама:

- а) нематода: *Bursaphelenchus xylophilus*;
- б) гљива: *Gibberella circinata*;
- в) инсект: *Dryocosmus kuriphilus*.

а) Нематода

Bursaphelenchus xylophilus

Посебан надзор над *Bursaphelenchus xylophilus* се спроводи у циљу спречавања уношења овог штетног организма.

Ради откривања штетног организма борове нематодe - *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. спроводи се визуелни преглед и узимање узорака на присуство штетног организма осетљивог дрвета, коре и биља и то:

1) осетљивог дрвета и коре, који обухватају дрво и изоловану кору четинара (Coniferales), осим рода *Thuja L.*;

2) осетљивог биља, осим плодова и семена, следећих родова: *Abies Mill.*, *Cedrus Trew*, *Larix Mill.*, *Picea A. Dietr.*, *Pinus L.*, *Pseudotsuga Carr.* и *Tsuga Carr.*.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала, узимање узорака и лабораторијско тестирање узорака.

Визуелни преглед осетљивог биља и узимање узорака у случају присуства симптома врше имаоци јавних овлашћења из области шумарства, док визуелни преглед и узимање узорака осетљивог дрвета и коре врши фитосанитарна инспекција.

Посебан надзор над *Bursaphelenchus xylophilus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти осетљивог дрвета, коре и биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за лабораторијско тестирање до 50 узорака од стране овлашћене лабораторије обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

б) Гљива

Gibberella circinata

Посебан надзор над *Gibberella circinata* спроводи се ради спречавања уношења и откривања овог штетног организма.

Посебан надзор ради откривања штетног организма *Gibberella circinata* спроводи се визуелним прегледом биља намењеног садњи рода *Pinus L.* и врсте *Pseudotsuga menziesii* и семена.

Посебан надзор обухвата визуелни преглед материјала и узимање узорака у случају сумње као и лабораторијско тестирање.

Посебан надзор над *Gibberella circinata* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти осетљивог биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Овлашћена лабораторија врши лабораторијско тестирање и води евиденцију о томе.

Средства за лабораторијско тестирање до 20 узорака обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

в) Инсект

Dryocosmus kuriphilus

Посебан надзор над *Dryocosmus kuriphilus* спроводи се ради спречавања уношења и откривања штетног организма.

Посебан надзор ради откривања штетног организма спроводи се визуелним прегледом биља и садног материјала следећих врста: *Castanea crenata Sieb. et Zucc.* (јапански кестен), *Castanea dentata Marsh.* (амерички кестен), *Castanea mollissima Blume* (кинески кестен), *Castanea sativa x crenata* (хибрид питомог и јапанског кестена) и *Castanea sativa Mill.* (питоми кестен).

Посебан надзор обухвата визуелни преглед и узимање узорака од стране имаоца јавних овлашћења из области шумарства.

Идентификацију инсеката спроводи овлашћена лабораторија.

Посебан надзор над *Dryocosmus kuriphilus* организује се тако да пружи податке о:

- 1) врсти биља на којима се врши надзор;
- 2) месту и локацији прегледа и узорковања;
- 3) времену, начину и обиму узорковања;
- 4) резултатима и методама анализа узетих узорака.

Средства за идентификацију штетног организма од стране овлашћене лабораторије обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

14. Посебан надзор над инсектима и грињама

Посебан надзор над инсектима спроводи се у циљу утврђивања присуства и распрострањености штетних организама: инсеката *Scaphoideus titanus*, *Ceratitis capitata*, *Tuta absoluta*, *Drosophila suzuki*, *Bemisia tabaci*, *Halyomorpha halys* и гриње *Tetranychus evansi*.

Посебан надзор над инсектима и грињама спроводи овлашћена пољопривредна стручна служба у оквиру Програма праћења и прогнозе штетних организама и овлашћена лабораторија.

Постављање клопки и праћење штетних организама врши овлашћена пољопривредна стручна служба у складу са упутствима овлашћене лабораторије.

Овлашћена лабораторија израђује стручна упутства, врши едукацију стручних лица, идентификацију штетних организама класичним ентомолошким методама и методама молекуларне биологије (ДНК баркодинг). Едукација се организује у складу са потребама стручних лица ангажованих у реализацији посебног надзора.

Средства за спровођење посебног надзора од стране овлашћене лабораторије обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.

15. Посткарантински надзор

Средства за спровођење посткарантинског надзора у производним засадима који врше овлашћене пољопривредне стручне службе, укључујући и лабораторијско тестирање до 20 узорака на присуство штетних организама који нису обухваћени овим програмом, а налазе се на Листама штетних организама прописаних законом којим се уређује здравље биља, обезбеђена су у буџету Републике Србије, а расподељују се у складу са Програмом.